

het ondraaglijk besef

nieuwsbrief van het fonds suzan daniel

**Homofiele
emancipatie
in vlaanderen**

Francine Vander Linden
Willy Perdaens

nummer vier - december 2000
thema nummer

colofon

'het ondraaglijk besef' is de halfjaarlijkse nieuwsbrief van het
'het ondraaglijk besef' est la lettre d'information semestrielle du

FONDS **suzan daniel**

homo/lesbisch archief en documentatiecentrum
archives et centre de documentation homo/lesbien

postbus / boîte postale 569 B-9000 Gent 1 / Gand 1

suzan.daniel@skynet.be

+32(0)9-223.63.74 (Anne) +32(0)9-223.58.79 (Bart)

vorm: Hilde De Bock

druk: Sint-Joris, Merendree

verantwoordelijke uitgever: Omar Van Hoeylandt, Kroonprinsstraat 29,
9031 Drongen

omslagillustratie: Vander Linden Francine & Perdaens Willy. Homofiele
emancipatie in Vlaanderen, Antwerpen: FWH, 1980

teksten: Bart Hellinck

illustraties: FWH-archief, Universiteitsarchief VUB, prof. Gita Deneckere
(RUG)

Dit themanummer kwam tot stand met de steun van de Vlaamse
Overheid, het Max Wildiersfonds van het Fonds voor Wetenschappelijk
Onderzoek - Vlaanderen en de Vakgroep Nieuwste Geschiedenis van
de Universiteit Gent.

Het Fonds Suzan Daniel is een initiatief van Leen Charles, Denise De
Weerd, Anne Ganzevoort, Bart Hellinck, Hans Soetaert en
Omar Van Hoeylandt.

Het Fonds Suzan Daniel werkt samen met Amsab vzw (Instituut voor
Sociale Geschiedenis), KADOC (Katholiek Documentatie- en
Onderzoekscentrum), AVG (Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis
vzw) en RoSa (Rol en Samenleving vzw) en heeft de steun van het
Liberaal Archief vzw en het ADVN (Archief en Documentatiecentrum
van het Vlaams-Nationalisme vzw).

Marc Van Overmeiren las de Franstalige teksten na.

lidgeld / cotisation 500 BEF / 12,39 EU

steunend lid vanaf / membre de soutien à partir de 2.000 BEF / 49,57 EU

rekeningnummer / numéro de compte 068-2150156-81

leden ontvangen gratis de nieuwsbrief

les membres reçoivent gratuitement la lettre d'information

f o n d s s u z a n d a n i e l

Vanuit de vaststelling dat er al veel verloren is gegaan en bekommerd
om wat dreigt te verdwijnen, kwamen eind 1995 drie mannen en drie
vrouwen samen.

Na een grondige voorbereiding werd op 8 mei 1996 de vzw Fonds
Suzan Daniel, homo/lesbisch archief en documentatiecentrum,
opgericht.

Deze pluralistische vereniging wil alle informatiedragers uit het homo/
lesbisch verleden en heden verzamelen, ordenen, inventariseren en ter
beschikking stellen van geïnteresseerden.

Daarnaast plant het Fonds ook allerlei activiteiten rond dit materiaal:
inrichten van tentoonstellingen, studie- en vormingscycli, publiceren van
studies, documenten, enz.

Om dit alles professioneel te verwezenlijken wordt in de praktijk
samengewerkt met erkende archiefinstellingen. Ook zij achten dit
thema belangrijk en willen zich inzetten om er een extra aandachtspunt
van te maken.

In een eerste fase wil het Fonds zich richten op het verzamelen van
verenigings- en privé-archieven. Op termijn zal door een gezamenlijke
catalogus het materiaal toegankelijk worden gemaakt.

*Ayant constaté que beaucoup de documents se sont perdus déjà et
soucieux de ce qui risque de disparaître, trois hommes et trois femmes
se réunirent fin 1995. Le 8 mai 1996 l'asbl Fonds Suzan Daniel,
archives et centre de documentation homo/lesbien, fut fondé après de
profonds travaux préparatoires.*

*Cette association pluraliste se propose de rassembler, de ranger,
d'inventorier tous les documents et sources d'informations du passé
homo/lesbien et de les mettre à la disposition du public intéressé. Le
Fonds prévoit aussi l'organisation d'activités diverses autour de ces
matériaux: des expositions, des cycles d'études et de formation, la
publication des études, des documents, etc. La coopération dans la
pratique avec des Archives reconnues doit garantir une réalisation
professionnelle de tous ces projets.*

Zoals we reeds in het vorige nummer van 'Het ondraaglijk besef' (HOB) meldden, keurde het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) – Vlaanderen, in het kader van het Max Wildiersfonds, een project goed dat op vraag van het Fonds Suzan Daniel door de Vakgroep Nieuwste Geschiedenis van de Universiteit Gent (RUG) was ingediend. De toenmalige Vlaamse Regering besliste immers in 1999 200 miljoen vrij te maken "ter ondersteuning van projecten waarin het ontsluiten van primair bronnenmateriaal samengaat met het wetenschappelijk onderzoek ter zake".

Voor het Fonds Suzan Daniel betekent dit concreet dat gedurende twee jaar (2000-2001) Bart Hellinck, als wetenschappelijk medewerker van de Vakgroep Nieuwste Geschiedenis, instaat voor de inventarisatie van twee van de omvangrijkste – zowel kwantitatief als wat betreft de behandelde tijdsperiode - archiefbestanden die we reeds mochten ontvangen: dat van de Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit (FWH) en het archiefbestand van de Leuvense StudentenWerkgroep Homofilie-De Roze Drempel-Driekant.

Terzelfder tijd wordt een studie uitgevoerd naar de privacyproblematiek bij de ontsluiting van archieven in het algemeen, en van homo/lesbische archieven in het bijzonder. Vooralsnog is de impact van de zich ontwikkelende privacywetgeving op het archiefwezen voor de meesten werkzaam in die sector alles behalve duidelijk. Hierin komt misschien verandering wanneer wellicht begin 2001 een nieuw en alomvattend 'Koninklijk Besluit ter uitvoering van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens' in het Belgisch Staatsblad zal verschijnen. Daarin zullen bepaalde grenzen met betrekking tot het wetenschappelijk onderzoek worden afgebakend.

Maar zelfs los van deze wetgeving staat de privacyproblematiek voor het Fonds Suzan Daniel hoog op de agenda. Wij willen enerzijds natuurlijk zoveel mogelijk van ons homo/lesbisch cultureel en historisch erfgoed redden – dus ook materiaal dat heel erg privé is of kan zijn zoals dagboeken, liefdesbrieven, foto's, e.d. – aangezien het uiterst belangrijk is dat (ook) dit bewaard blijft. Anderzijds mag het voorgaande vanzelfsprekend niet leiden tot ongewenste inbreuken op iemands persoonlijke levenssfeer.

Prof. John Vincke (RUG).

Prof. Gita Deneckere (RUG).

Promotoren van het project.

Prof. Frank Scheelings (VUB).

Van bij de oprichting van het Fonds Suzan Daniel werd daarom gekozen voor de formule dat het door ons verzamelde archiefmateriaal minstens tot na de inventarisatie 'gesloten' blijft, terwijl documentatiemateriaal (boeken, affiches, tijdschriften,...) in principe wel meteen kan worden geconsulteerd. Eenmaal de inventarisatie afgerond is, kunnen alle betrokken partijen (Fonds Suzan Daniel en schenker of bewaargever) met kennis van zaken beslissen omtrent wat wanneer en onder welke voorwaarden door wie kan ingekeken worden. (Hetgeen dus duidelijk ook kan betekenen dat bepaalde stukken decennialang niet geraadpleegd zullen kunnen worden.)

Dit project in het kader van het Max Wildiersfonds betekent bijgevolg een uitgelezen kans om een belangrijk deel van onze collectie te ontsluiten en meteen ook grondig na te denken over de toekomstige consultatievoorwaarden van die collectie.

Dit HOB-themanummer, gewijd aan het archief van de Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit vzw, vormt alvast een eerste tastbaar publiek resultaat van ons 'Max Wildiersproject'. Over twaalf maanden mag u alvast een gelijkaardig themanummer verwachten dat dan in het teken zal staan van de archivalia van de Leuvense homo- en lesbiennebeweging en de resultaten van het privacyonderzoek.

inleiding

In 1997 besliste de Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit vzw het archief- en documentatiemateriaal daterend uit haar Antwerpse periode (tot 1991) in bewaring te geven bij het Fonds Suzan Daniel. Sindsdien volgden nog twee aanvullingen bij deze op zich al indrukwekkende verzameling, die in mindere of meerdere mate informatie bevat omtrent nagenoeg elke homo/lesbische vereniging in Vlaanderen, en in beperktere mate ook Franstalig België, vanaf het prille begin van de jaren zestig tot de jaren negentig.

In het kader van het Max Wildiersproject van de Vakgroep Nieuwste Geschiedenis (RUG) werd midden januari 2000, op halftijdse basis, gestart met de ontsluiting van het FWH-bestand. Deze inventarisatie zal wellicht in het komende voorjaar zijn afgerond, waarna met de Federatie zal worden overlegd omtrent de consultatievoorwaarden: wie zal onder welke voorwaarden wat wanneer kunnen raadplegen. (Bijvoorbeeld de personeelsdossiers en de 'onthaalbrieven' zijn erg privacygevoelig, waardoor hiermee onvermijdelijk omzichtiger dient omgesprongen te worden dan met in essentie publieke verslagen van vergaderingen.) Met dit HOB-themanummer willen we alvast de aandacht vestigen op de FWH, gezien haar historiek en werking, één van de belangrijkste homo/lesbische archiefvormers van ons land. Het is de bedoeling een summier historisch overzicht (tot circa 1991) te brengen van de Federatie (hoe is zij ontstaan? waarmee heeft zij zich onder meer beziggehouden?...) en terzelfder tijd de mogelijkheden en rijkdom van haar archief te schetsen. Aan de hand van een onvermijdelijk subjectieve selectie van themata willen we wijzen op enkele mogelijke pistes, op hoeveel er al in het verleden is gepresteerd of geprobeerd dat ondertussen in de vergetelheid is beland.

Voor alle duidelijkheid: we presenteren dus zeker niet dé geschiedenis van de FWH, laat staan van de Belgische of Vlaamse homo- en lesbiennebeweging. Daarvoor is deze beweging sowieso nog veel te weinig bestudeerd. (Dat veel homo/lesbische archieven verdwenen zijn, en dat de gelokaliseerde bestanden dikwijls niet ontsloten zijn, verklaart veel maar niet alles.) Bovendien behoort het schrijven van de ultieme historiek noch tot de doelstellingen van het Max Wildiersproject, noch tot deze van het Fonds Suzan Daniel. Wel willen we dat onderzoek mede mogelijk maken.

Vanaf volgend jaar zal het voor geïnteresseerden alvast heel wat eenvoudiger worden om actief te zijn met betrekking tot onze recente homo/lesbische geschiedenis. Voortaan hoeven zij, met de inventaris in de hand, in hun zoektocht naar een bepaald stuk niet langer honderden archiefdozen te openen. Toch blijkt ondertussen dat het FWH-archief – hoe rijk ook - nog heel wat hiaten vertoont: bijvoorbeeld de notulen van vergaderingen werden niet altijd even consequent bijgehouden. En fotomateriaal is al bijna helemaal niet terug te vinden. Dankzij andere archiefbestanden die deel uitmaken van de collectie van het Fonds

Suzan Daniel, of die werden beloofd, kan dat deels worden gecompenseerd. Toch moet en zal de zoektocht naar homo/lesbische archieven – trouwens niet enkel van verenigingen, maar ook van individuen en het uitgaansleven - onverminderd voortgezet worden.

Hoe dan ook blijft het FWH-bestand in elk geval een erg belangrijke bron. Een bron die erom vraagt geraadpleegd te worden. Over enkele maanden kan het.

i n t r o d u c t i o n

Grâce au Programme de Recherche du Fonds de la Recherche Scientifique – Flandre (FWO) – Fonds Max Wildiers et avec l'appui du département d'histoire contemporaine de l'Université de Gand (RUG) on a pu commencer l'inventariage d'une grande partie de la collection du Fonds Suzan Daniel. Un archiviste a été engagé à mi-temps par la RUG pour s'occuper de l'inventariage des archives de la Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit (FWH) et de Driekant. En plus il étudiera les conséquences possibles – et les façons de les gérer – de l'inventariage d'archives homos/lesbiennes pour la vie privée. Dans ce numéro spécial de 'Het ondraaglijk besef' (HOB) nous voulons attirer votre attention sur la FWH, une des productrices d'archives homos/lesbiens les plus importantes du pays. En 1997 elle a donné en dépôt ses archives concernant la période où le siège était à Anvers (jusqu'en 1991). Cette collection impressionnante et inestimable – mais incomplète - contient outre ses propres documents aussi des pièces de presque chaque association homo/lesbienne tant de Flandre que de Bruxelles et de Wallonie. Il y a, par ailleurs, beaucoup d'information sur le mouvement homo/lesbien international.

Dans les pages suivantes nous voulons vous présenter, à travers une sélection inévitablement subjective de quelques sujets, un aperçu historique de la FWH (comment est-on arrivé à la fonder, de quoi s'est-elle occupée?...) et vous signaler la richesse et les possibilités de ses archives. Vous ne lirez pourtant pas l'histoire définitive de la FWH, encore moins l'histoire du mouvement homo/lesbien belge ou flamand. Cette histoire doit encore être étudiée et écrite. Et il nous faut beaucoup d'archives pour la mener à terme. Le Fonds Suzan Daniel continuera donc à chercher et à sauver des archives d'associations, d'individus et d'établissements homos/lesbiens.

Entre-temps tout le monde qui s'y intéresse pourra dès l'année prochaine – l'inventariage devrait être prêt au printemps – se donner à cœur joie aux archives du FWH.

voorlopers

Wanneer SUZAN DANIEL in 1953 het initiatief neemt om het Centre Culturel Belge – CultuurCentrum België (CCB) op te richten, plant zij eigenlijk het zaadje dat ondertussen is uitgegroeid tot een tamelijk stevige en erg gediversifieerde 'bewegingsboom'. Door middel van afscheuringen en persoonlijke conflicten of beïnvloeding vloeide vervolgens de ene vereniging voort uit de andere groep. Ook de Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit kan gemakkelijk in die gemeenschappelijke stamboom geplaatst worden.

Nadat Suzan reeds in 1954, na een conflict met enkele mannen, de handdoek in de ring had gegooid, plooidde de heropgerichte en herdoopte vereniging zich nagenoeg volledig op zichzelf terug. De emancipatorische plannen die Suzan koesterde, werden opgeborgen, en het Centre de Culture et de Loisirs – Cultuur- en Ontspanningscentrum (CCL-COC) was vervolgens wellicht niet meer dan een privéclub, een vriendenkring met een beperkte impact. Van een maatschappijgerichte werking was dus geen sprake meer.

Een belangrijke aanzet tot verandering werd in 1961 gegeven door WALTER VAN BOXELAER en ODON GUELTON. Ze voelden zich niet

thuis in dat CCL-COC waar de meesten maar kwamen om plezier te maken, en de enkelen die een serieuzere werking voorstonden werden tegengewerkt. Met een klein groepje schuimden VAN BOXELAER en GUELTON in Antwerpen de bars af om mensen te leren kennen. En uiteindelijk werd dan op 15 december 1961 "in overleg en in volle harmonie met het in wezen Franstalig hoofdbestuur" de kern van een Vlaamse afdeling van het CCL-COC gesticht. In de Korte van Ruusbroecstraat – later

Amicitia, het gemeenschappelijke tijdschrift van CCL-COC en COC-Vlaanderen (1962-1965)

de Oostenstraat en de Mercatorstraat - te Antwerpen werd een lokaal gehuurd, en terzelfder tijd een postbus geopend.

Hoe moeilijk de werking wel was, wordt geïllustreerd door het feit dat men slechts na twee jaar werking de kaap van 100 ingeschreven leden kon overschrijden. Het gesloten karakter van het COC zelf speelde hierbij duidelijk een rol. Aanvankelijk werkte men er, zoals in Brussel, nog stil en verdoken. Het individueel onthaal in een 'waardiger' omgeving dan het commercieel circuit – de drang naar respectabiliteit was groot – stond voorop. Maar ook de geslotenheid van de pers verklaart dit voor een deel. Men vond enkel De Nieuwe Gazet bereid aankondigingen op te nemen, en die moesten dan nog in zo'n bedekte termen worden opgesteld, dat eigenlijk niemand van buiten 'het milieu' er iets van begreep. 'Vanzelfsprekend' belette tevens de angst van de homo's zelf de groei van de organisatie.

n a a r b u i t e n

Geleidelijk aan werden echter toch de eerste stapjes 'naar buiten' gezet. Van doorslaggevend belang waren de contacten met het COC Nederland, onder meer tijdens een studieweekend in Beekbergen bij Apeldoorn, eind mei 1964. De Vlamingen leerden er dat zij niet mochten "blijven stilstaan bij de individuele opvang van homofielen en de hulp bij het zelfaanvaardingsproces." Terzelfder tijd moest immers "naar de maatschappij toegewerkt worden want het is zij die de homofiel moet leren aanvaarden." Tijdens een andere studiedag dat jaar leerde men nog pater GOTTSCHALK, actief betrokken bij de Nederlandse homo- en lesbische beweging, kennen. Voor de meesten van de Vlaamse deelnemers (19 op een totaal van 90), die moeilijkheden hadden met hun persoonlijke combinatie homo-gelovig, betekende deze ontmoeting een verrassende openbaring.

Geïnspireerd door het noordelijke voorbeeld groeide ook in Antwerpen een werking naast de veilige huiskamerbijeenkomsten.

Het zelfbeklag werd opzijgeschoven, bondgenoten gezocht en gevonden. De befaamde seksuoloog JAN VERMEIRE (zie HOB1, p.7) speelde als eerste die rol, en het resultaat was wellicht de eerste grote publieke

Uittreksel uit het programmaboekje van 'Show-Time' door COC-Vlaanderen (midden jaren '60)

bijeenkomst in ons land met als thema 'homofilie'. Ter gelegenheid van de tiende verjaardag van het CCL-COC ging immers op 28 november 1964 een colloquium door in de bovenzaal van café-restaurant l'Horloge aan de Naamse Poort, waarvoor ongeveer 200 personen kwamen opdagen. Aangezien de organisatoren blijkbaar de smaak te pakken hadden gekregen, volgde reeds op 14 maart 1965 een voorlichtingsvergadering in een zaal op de Groenplaats te Antwerpen. In de beide gevallen fungeerde dr. VERMEIRE als gespreksleider. Het COC-Vlaanderen voelde zich bemoedigd omdat "er wel te praten valt met de heterofiele wereld", maar slaagde er niet in op dat elan verder te werken. Innerlijke twisten leidden tot een afscheuring, en een aderslating voor het oude COC. Samen met de Brusselse zustervereniging en onder auspiciën van dr. VERMEIRE werden wel nog verschillende jaren colloquia georganiseerd, maar in de praktijk werd de fakkel eigenlijk overgenomen door ROBERT VAN MAROEY met zijn COC België, later Belgische Vereniging voor Sexuele Rechtvaardigheid (BVSR) genoemd.

Met behulp van nieuw ontdekte bondgenoten, KUL-psycholoog en -criminoloog STEVEN DE BATSELIER en RUG-moraalwetenschapper JOS VAN USSEL, werden nieuwe colloquia ingericht en slaagde men er al beter in de media te bereiken. 'Diagnose van het Anders-Zijn', op 1 december 1966 uitgezonden op de BRT-televisie, betekende alvast een mijlpaal. Kort daarvoor waren 2500 dokters uit de provincies Antwerpen en Limburg aangeschreven om ze in te lichten over het bestaan van de BVSR en ze te verzoeken homoseksuelen in nood naar hen door te sturen.

De vereniging kende blijkbaar een groot succes: na drie jaar waren bijna 1400 personen in het ledenboek ingeschreven, al dienen we hierbij wellicht enige kanttekeningen te plaatsen. De BVSR groeide, ten koste van de inhoudelijke werking, voornamelijk uit tot een commerciële, goed draaiende bar. Enkele conflicten binnen het bestuur, de verhuis naar een te slijk en te duur pand op de Italiëlei en een vooralsnog duistere aanvaring met het Antwerps gerecht nekten definitief de 'Club'.

n i e u w e g r o e p e n

Infobrochure van de BVSR (1968)

Nog voor de ontbinding van de BVSR ontstond echter alweer een nieuw initiatief. Bij PAUL RADEMAKERS en JACKY BOEYKENS, die een tijdlang actief waren geweest bij respectievelijk WALTER VAN BOXELAER en ROBERT VAN MAROEY, groeide immers de idee om iets nieuw te beginnen dat op een heel andere leest zou zijn geschoeid: men koos voor een gesprekscentrum, zonder lidkaart of –geld, zonder vast lokaal, bestuur of statuten. De bedoeling was

mensen bijeen te brengen om zich te beraden over de problemen in verband met homofilie, bij zichzelf en bij anderen. Terzelfder tijd wenste men echter ook de contacten met de buitenwereld uit te bouwen, aangezien het in de heterofiele maatschappij was dat de homofiel leefde, en deze hem bijgevolg moest leren aanvaarden. Daarom diende er meer over homofilie te worden gepraat, meer informatie geboden. Naast de maandelijkse bijeenkomsten voor homofielen (vanaf eind 1968), organiseerde het Gesprekscentrum (GC) Antwerpen regelmatig ook reeksen vergaderingen voor niet-homofielen (voornamelijk geestelijken), waar gediscussieerd werd "over de verschillende aspecten van onze problematiek". Verder werd aan tientallen voorlichtingsvergaderingen, verspreid over het land, meegewerkt, werden de contacten met welzijnsorganisaties, dokters en psychiaters

uitgebouwd, en kregen onder meer PMS-centra documentatie toegestuurd.

Het lichtend voorbeeld van het GC Antwerpen werkte blijkbaar inspirerend in heel wat andere steden. In 1969-1970 ontstonden zo in Brugge, Leuven, Gent, Mechelen, Hasselt, Kortrijk,... nieuwe groepen, waarvan er echter al redelijk snel weer een aantal verdwenen. Contacten met Antwerpen maar ook met de Nederlandse homo- en lesbiennebeweging (bvb. de Federatie Studentenwerkgroepen Homofilie FSWH), de specifieke lokale situatie en de aanwezigheid van 'voorgangers' speelden bij dit alles een rol en kruidden deze nieuwe initiatieven.

Eind jaren '60 was verder ook E.H. WILFRIED LAMMENS in het homomilieue terechtgekomen, waar hij het plan van een pastorale werking voor homofielen opvatte. De aanzet hiertoe werd gegeven door middel van maandelijkse eucharistievieringen in huiskamerverband. Daarnaast lag hij met MARC ERAUW, een andere oud-medewerker van het COC-Vlaanderen en de BVSR (zie het nulnummer van HOB, p.11), aan de basis van het onafhankelijke homoblad Jonathan, een heel rijkelijk gedocumenteerd blad dat

zelfs in enkele Antwerpse boekhandels te koop was, maar waarvan slechts drie nummers zouden verschijnen.

Persoonlijke tegenstellingen en ambities, maar ook meningsverschillen over de manier waarop gewerkt moest worden, resulteer-

visitekaart BVSR (eind jaren '60)

den in 1970 weliswaar in een botsing tussen GC Antwerpen en Jonathan, maar mits bemiddeling van prof. DE BATSELIER bouwden ze samen aan het Gespreks- en Onthaalcentrum vzw (GOC) Antwerpen, dat begin 1971 operationeel werd, en waarvan PAUL RADEMAKERS jarenlang voorzitter was. Toch trok WILFRIED LAMMENS zich hier al snel terug uit om te starten met de Pastorale Werkgroep Homofilie (PWH). Christelijk geïnspireerd, en sterker maatschappij-gericht dan het GOC dat veel meer 'naar binnen' was georiënteerd, ging hij zijn eigen weg. LAMMENS speelde wel eerst nog een belangrijke rol in de totstandkoming van de BRT-reportage 'Zo Zijn', dat zich in Vlaanderens collectief geheugen nestelde dankzij WILL FERDY's TV-coming out.

s a m e n w e r k i n g

Nu plotseling verschillende groepen in diverse steden actief waren, groeide het besef dat meer samenwerking noodzakelijk was. Dankzij het bundelen van de krachten en meer coördinatie zou immers meer verwezenlijkt kunnen worden. Terwijl de Leuvense en Gentse Studentenwerkgroepen (over) Homofilie elkaar al in de marge van FSWH-bijeenkomsten ontmoetten, werd begin 1970 een vergadering

belegd waarop afgevaardigden van de meeste Vlaamse groepen aanwezig waren. Men wisselde er informatie uit over “werking, opgedane ervaring, speciale moeilijkheden”, en kwam tot de conclusie dat moest gestreefd worden naar de maatschappelijke ontkoppeling van huwelijk en seksualiteit, terwijl daarnaast verloofden de nodige voorlichting dienden te krijgen “om te voorkomen dat een homofiele jongen of meisje in het huwelijk treedt”. Daar werd meteen ook de idee gelanceerd van een instantie die als het ware als spreekbuis naar buiten zou kunnen optreden, zonder evenwel de autonomie van de afzonderlijke groepen aan te tasten. Ondanks de bereikte eensgezindheid lijkt de impact van deze vergadering toch beperkt.

Een nieuw initiatief, deze keer op nationaal niveau, volgde eind 1971. COHOM (zie elders in dit nummer) bleef wel enkele jaren bestaan, doch leverde slechts weinig concrete resultaten op.

De meeste aanwezigen zagen al snel het hopeloze van de COHOM-inspanningen in, en op 23 augustus 1972 vergaderde men daarom “om de mogelijkheid na te gaan om voor het Vlaamse landsgedeelte een meer uitgebreide informatiegroep te organiseren”. De bestaande versnippering had geen zin: een werking naar de media of de politieke wereld kon pas kans op slagen hebben wanneer hieraan met vereende krachten werd gewerkt. Infoma – een samentrekking van informatie- (homofilie)-maatschappij – kreeg de coördinatie van de verschillende

acties op het gebied van voorlichting als doelstelling mee.

Eén van de eerste verwezenlijkingen van Infoma was dan ook de gezamenlijke infobrochure ‘Hetzelfde maar anders’, dat de voor de Vlaamse situatie te Nederlandse publicaties van het COC Nederland diende te vervangen. De verschillende nieuwsbrieven van de groepen smolten daarnaast samen tot Infoma-Nieuws, waardoor men meer informatie kon aanbieden, dubbel werk vermijden en op de verzendingskosten besparen. En door middel van een

Ontmoeting, het BVSJ-tijdschrift (1966-1970)

permanent secretariaat hoopte men effectiever en sterker te kunnen reageren op artikels in de pers, en terzelfder tijd de voorlichtingsvergaderingen te coördineren. Geleidelijk aan ontwikkelde zich dus een werking op Vlaams vlak voor projecten die het actieterrain van de afzonderlijke verenigingen overstegen, zoals de strijd tegen art.372bis SWB (zie elders in dit nummer).

Met het oog op een toekomstige subsidiëring en het aanwerven van personeel lanceerde JACKY BOEYKENS dan de idee het los samenwerkingsverband om te vormen tot een vereniging zonder winstoogmerk. Dit werd niet door iedereen, en vooral niet door het GOC Antwerpen, op gejuich onthaald. Vertegenwoordigers vreesden voor de

autonomie van de eigen groep, voor een verstoring van het “labiele (en noodzakelijke) evenwicht tussen werking naar binnen en naar buiten”. De vzw zou zich bijvoorbeeld meer en meer onafhankelijk van haar basis kunnen opstellen, waardoor “men alle contact met de werkelijkheid verliest, problemen gaat minimaliseren en naast de kwestie praat”.

Ondanks deze opmerkingen keurde iedereen toch het plan goed, waardoor op 6 december 1975 Infoma vzw, “het pluralistisch coördinatie-orgaan met als doelstelling de integratie en ontplooiing van de zich homofiel voelende en/of gedragende mens in de maatschappij”, officieel werd opgericht. Meteen traden volgende centra toe: GOC Antwerpen, Aktiegroep Homofiele Jongeren (Antwerpen), Gesprekscentrum Brugge, Brusselse Werkgroep Homofilie, Gentse Studentenwerkgroep Homofilie, Limburgse Werkgroep Homofilie, Leuvense Studentenwerkgroep Homofilie, GOC Mechelen, Oostendse Werkgroep Homofilie en de Gentse lesbiënegroep Sappho.

De grote lijnen, de blauwdruk van de latere FWH, werden dus in deze periode uitgetekend.

I n f o m a + S j a l o o m = F W H

Naast Infoma vzw groeide echter nog een andere, maar dan christelijk geïnspireerde koepel, met als kern de Pastorale Werkgroep Homofilie. Boegbeeld priester WILFRIED LAMMENS bewerkstelligde dat nogal wat katholieke publicaties hun kolommen openden voor zijn werking, hetgeen hem vervolgens in aanvaring bracht met de

3 cahiers uitgegeven door Sjaloom (1976)

Antwerpse bisschop DAEM. Onder diens druk werd de vereniging omgevormd tot het Diensten- en Informatiecentrum Sjaloom vzw. Als gevolg van deze gebeurtenissen werd in de jaarplannen resoluut de kaart getrokken van de maatschappij-gerichte actie, van de informatieverstrekking. Een bezinningsweekend in 1975 in Dworp resulteerde in een hernieuwd enthousiasme, en een nieuwe informatie-campagne. LAMMENS' priesterschap opende daarbij opnieuw veel deuren, bijvoorbeeld bij lokale Davidsfondsafdelingen. Terzelfder tijd besliste men tot decentralisatie van de activiteiten naar de provincies, zodat in december de Federatie van Vlaamse Sjaloomgroepen werd opgericht, met vestigingen in Antwerpen, Gent, Kortrijk, Turnhout,

breuklijnen

Hasselt en Brussel. Een jaar later volgde de erkenning – en vervolgens ook de subsidiëring - als een nationale organisatie voor volksontwikkeling door het Ministerie van Nederlandse cultuur Maar Infoma aasde op hetzelfde, en dat vond minister RIKA DE BACKER toch iets van het goede te veel. Bovendien plande de overheid op termijn een herziening van de subsidiëringpolitiek ten opzichte van de groepen die actief waren met wat men toen categoriaal opbouwwerk noemde. Voortaan zouden niet meer de verschillende groeperingen

afzonderlijk worden betoelaagd, maar één erkende koepelorganisatie. Gedwongen door de omstandigheden werden fusiegesprekken gevoerd, begeleid door voorzitter HUGO ONGENA van de Federatie van Organisaties voor Categorieel Opbouwwerk. Een heleboel misverstanden en historisch gegroeid wantrouwen dienden overwonnen. En dat lukte. Op 16 januari 1977 ondertekenden beide organisaties een protocol van fusie, gevolgd door de samensmelting tot de Federatie Werkgroepen Homofilie (FWH) op 26 maart 1977. Ook de beide tijdschriften, Infoma en

Hetzelfde maar anders, in 1972 uitgegeven door Acco

Duiding+, gingen in elkaar op, met als resultaat Infoma-Duiding. JACKY BOEYKENS en WILFRIED LAMMENS werden respectievelijk verkozen tot voorzitter en ondervoorzitter. "Het is met een immense vreugde dat we u dit willen aankondigen. We geloven sterk dat hiermee de homofiele emancipatiebeweging in Vlaanderen eindelijk volwassen is geworden", weerklonk het enthousiast.

In de praktijk kwam de fusie er echter op neer dat de Federatie van Vlaamse Sjaloomgroepen opgeslorpt werd door Infoma. De oude vzw-structuur en statuten van deze laatste werden immers gewoon overgenomen. Na enkele nummers heette het verenigingsblad weer eenvoudigweg Infoma. En de enkele oud-medewerkers van WILFRIED LAMMENS verdwenen, net als hijzelf, tamelijk snel uit de FWH. Hoeveel verjaardagskaarsjes FWH nu precies mag uitblazen? 23? 25? Of zelfs 28? Daarover kan, gezien het voorgaande, wellicht worden gediscussieerd. Maar dit is misschien toch niet de interessantste discussie, nee?

informatie over de beginperiode is bijvoorbeeld ook te vinden in de archivalia van Suzan Daniel, Paul Rademakers, LSWH-De Roze Drempeel, GSWH/GOC-Homocentrum Gent, Louis Van Tricht en de 1ste secretaris van het GOC Antwerpen, naast de archieven van Sjaloom die momenteel deel uitmaken van het FWH-bestand

het Fonds Suzan Daniel heeft een vormingsprogramma uitgewerkt rond de allereerste Belgische TV-programma's die homofilie als onderwerp hadden: contacteer ons voor bijkomende inlichtingen en/of reservaties

Tekening uit De Homokrant, november 1981, p. 8, naar aanleiding van de ontbinding van de Rooie Vlinder

Reeds op de eerste vergadering van CoHom, de poging om op nationaal vlak een samenlevingsverband in het leven te roepen (zie elders in dit nummer), stonden de zogenaamde maximalisten en minimalisten tegenover elkaar. De eersten, een minderheid, wensten een sterke instantie, terwijl de laatsten een los contactorgaan voor ogen hadden. CoHom mislukte sowieso, maar ook Infoma – later FWH – werd met hetzelfde probleem geconfronteerd. Want in tegenstelling tot bijvoorbeeld Nederland waar het nationale NVIH-COC in verschillende steden afdelingen oprichtte, waren het hier de afzonderlijke bestaande groeperingen die samenkwamen om iets gezamenlijk te doen, om de hun werking overstijgende taken uit te voeren. Maar terzelfder tijd bleven die groepen wel erg op hun autonomie gesteld. En dat gaf regelmatig spanningen. Enerzijds stemden hun vertegenwoordig(st)ers dus wel het jaarprogramma van de Federatie, anderzijds voelden ze zich niet altijd geroepen daartoe ook een bijdrage te leveren. Daarnaast had de FWH soms ook de neiging taken naar zich toe te trekken die eigenlijk eerder voor een lokaal centrum bestemd waren.

De relatie tussen centra en federatie is om velerlei redenen regelmatig moeizaam gebleken. Verschillende keren heeft men geprobeerd formules uit te denken om hieraan iets te verhelpen – momenteel wordt trouwens gewerkt aan een structuurwijziging - maar de afstand tussen beiden blijkt moeilijk overbrugbaar.

huisvesting

Er waren echter nog breuklijnen die de Federatie, naast de klassieke financiële moeilijkheden, voor problemen stelden: de spanning tussen mannen en vrouwen, tussen 'linksen' en 'rechten', tussen gelovigen en vrijzinnigen, tussen vrijwillig(st)ers en vrijgestelden. Het nagestreefde pluralisme werd door velen aangevoeld als leidend tot afgewaterde compromissen die niks betekenden. Het had bovendien tot gevolg dat de FWH geen duidelijk profiel had. Dat de Federatie onder invloed van de linkse actiegroep de Rooie Vlinder (1976-1981) in het begin van de jaren '80 zelf wat meer actiegericht werd, vergrootte de tegenstellingen: voor de enen ging het niet ver genoeg, terwijl men voor anderen al een brug te ver was gegaan.

Uiteindelijk culmineerde dit alles eerst in 1982-1983 in een mislukte vernieuwingsoperatie, en na een intermezzo van nog geen twee jaar, in een grote crisis waaraan de FWH bijna ten onder ging. De vriendsfeer en het onderling vertrouwen van de pioniersjaren waren verdwenen. Nogal wat bestuursleden en leden keerden de organisatie de rug toe, zodat de FWH daarenboven met een financiële kater bleef zitten. (Nogal wat homo- en lesbienneverenigingen verkeerden trouwens in het midden van de jaren '80 in moeilijke papieren.) De wederopbouw zou een aantal jaar in beslag nemen... De naam werd daarbij aangepast in Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit, en de statutaire doelstellingen werden herschreven. Met de verhuis van het secretariaat van Antwerpen naar Gent beoogde men een nieuwe start.

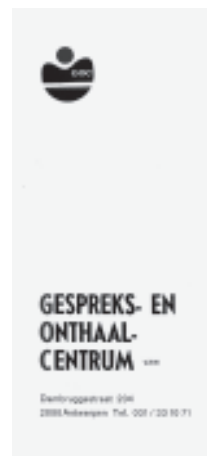
de houding van de centra ten aanzien van de FWH komt onvermijdelijk aan bod in de diverse verenigingsarchieven (bvb. Aksent op Roze, De Roze Drempeel, GOC Homocentrum Gent,...)

Of een vereniging al dan niet over een degelijk onderkomen – en een stabiel adres - beschikt, beïnvloedt ontegensprekelijk haar werking. In de geschiedenis van de homo- en lesbiennebeweging in eigen land zijn huisvestingsproblemen alvast min of meer een constante, nauw verbonden met de beperkte financiële middelen van de meeste groepen.

Het streven naar een eigen ruimte waar vergaderingen en activiteiten kunnen doorgaan en het secretariaat kan worden ondergebracht, kwam het voorbije jaar heel nadrukkelijk onder de aandacht met de opening van drie zogenaamde 'Roze Huizen' (Casa Rosa in Gent, Het Nieuwe Huis in Hasselt en De Draak in Antwerpen), terwijl een vierde (Het Regenbooghuis in Brussel) op komst lijkt. Terzelfder tijd wijzen de initiatiefnemers steeds ook op het belang van de zichtbare aanwezigheid van deze uitvalsbases in de respectievelijke steden, in de maatschappij.

Van bij de oprichting van Infoma, later FWH, fungeerde de Dambruggestraat 204 te Antwerpen, waar het Gespreks- en Onthaalcentrum (GOC) was en is gevestigd, als maatschappelijke zetel, correspondentie- en vergaderadres. Ook al is datzelfde GOC Antwerpen nooit de grootste supporter van de overkoepelende structuur geweest, op dat moment was het veruit het sterkste en best uitgebouwde centrum. En wanneer begin 1978 de Federatie eindelijk personeel kan inschakelen, worden daar dus de kantoren ingericht.

Door de aangroei van het personeelsbestand en de bijwijken erg moeizame relatie met de huisbaas-GOC rijpte bij sommigen de idee een eigen pand te zoeken. Aan het stadsbestuur en aan het OCMW van Antwerpen werd in 1983 gevraagd of ze geen pand ter beschikking konden stellen: de eerste antwoordde ontkennend, met het OCMW daarentegen werden besprekingen gestart omtrent het huren van het Sint-Julianusgasthuis in de Stooftstraat, vlak naast de galerij 'De Zwarte Panter'. De centrale ligging en de vele mogelijkheden wat betreft ruimtelijke invulling (personeel en documentatie, maar ook het informatie-, opvang- en ontmoetingsaspect) deden de FWH ietwat overmoedig al het huurcontract opzeggen. Er waren al plannen voor een aparte vzw, voor de uitbouw van een socio-cultureel centrum met winkeltje, voor een Nationaal Homo- en LesbienneCentrum. De overkoepelende Federatie werd op die manier ei zo na zelf een

De lokalen in de Dambruggestraat, boven het GOC Antwerpen, vormden bijna 20 jaar de uitvalsbasis van Infoma/FWH

apart centrum. Een paar dagen voor het verstrijken van de vooropzeg diende men deze echter noodgedwongen weer in te trekken. Uiteindelijk bleek, volgens de verslagen, de uiteindelijk doelstelling – steun voor FWH – niet gegarandeerd en bleken er trouwens praktische problemen te zijn met de geluidsisolatie en de brandveiligheid. Bovendien vreesden sommigen dat de FWH te veel haar greep op het gebeuren zou verliezen, diende bij aanvang ruim 700.000 frank beschikbaar te zijn, en zal de ambiguïteit federatie-centrum niet bij iedereen op gejuich zijn onthaald.

De FWH bleef dus in de Dambruggestraat, overleefde niet zo lang daarna ternauwernood een nieuwe interne crisis, en klopte in 1987 nogmaals tevergeefs aan bij de Stad Antwerpen. Begin jaren '90 scheidden uiteindelijk de wegen met het GOC Antwerpen, en zocht men zijn toevlucht in Gent: eerst boven café-discotheek Paradox in de Vlaanderenstraat, en sinds begin dit jaar op de tweede verdieping van Casa Rosa, op de hoek van Belfortstraat en Kammerstraat.

Vorig jaar verscheen 'Ik weet wie ik ben' dat in opdracht van de Vlaamse overheid door de FWH was samengesteld. Met deze educatieve map betreffende vorming over homoseksualiteit/lesbianisme werd aangeknoopt bij het verleden. Aangezien voorlichting erg belangrijk was voor het beginnende Infoma had dit samenwerkingsverband al van bij het begin oog voor het onderwijs. In 1974 waren er bijvoorbeeld erg concrete plannen voor een informatieve film voor het middelbaar onderwijs. Het scenario lag eigenlijk al klaar, wat echter niet van de financiële middelen kon gezegd worden. Enkele jaren later probeerde men nog dat project te reanimeren, maar opnieuw vormde het geld de struikelblok. (Uiteindelijk zou in 1991 wel een audiovisueel product, namelijk de 'Homo- en lesbiennejongerenvideo', in première gaan.) Daarnaast verscheen in 1982 het tweedelige 'Dossier homoseksualiteit en school', dat enerzijds een theoretischer inleiding gaf omtrent het thema en anderzijds hulpinstrumenten (liedteksten, literatuurfragmenten, een lijst in België beschikbare films,...) aanbood. Een jaar eerder had de FWH zich verplicht gezien actie te voeren in de Guimardstraat. Monseigneur SMITS, voorzitter van de Representatieve Vereniging van de Inrichtende Machten van het Katholiek Onderwijs, had immers in een radioprogramma verklaard dat leerkrachten hun homo/lesbisch-zijn verborgen dienden te houden, niet mochten samenwonen en zich correct moesten gedragen ten aanzien van de leerlingen. Indien ze zich niet hielden aan deze afspraken, dreigden er sancties. En wanneer dit betekende dat ze werden gediscrimineerd, dan was dat maar zo... Als gevolg hiervan werd SMITS' bureau kort na de uitzending gedurende één uur bezet.

la belgique francophone

Les contacts entre le mouvement homo/lesbien en Flandre et celui en Belgique francophone sont plutôt limités, mais ils l'étaient encore plus dans le passé. Dès les années soixante surtout ces mouvements se sont écartés. L'orientation au nord vers les Pays-Bas et au sud vers la France expliquent partiellement cette évolution différente. Quand vers 1969-1970 beaucoup de nouvelles associations néerlandophones ont surgi à Brugge, Leuven, Gent, Mechelen, Hasselt, Kortrijk,... de l'autre côté de la frontière linguistique le mouvement homo/lesbien devait rester assez confiné et principalement une affaire bruxelloise et à un degré moindre liégeoise.

En constatant l'absence de contacts et de coopération, et la faiblesse des groupes isolés qui en résultait, WALTER VAN BOXELAER (COC-Vlaanderen) et ODON GUELTON (CCL) convoquèrent une réunion informelle. Cette première rencontre, le 12 décembre 1971, attira des

représentants de presque toutes les associations flamandes et du CCL, tandis que la RSEH de Louvain-la-Neuve était absente. La conclusion se formulait ainsi: "Le principe de la coordination emporte l'approbation générale: l'émancipation des homophiles dépend d'une action commune". En même temps on adoptait à l'unanimité le nom Groupe de Coordination-Homophile (CoHom). Cette 'approbation générale' n'était

pourtant pas tellement nette, car les interprétations et espérances différaient dès le début. Quelques-uns comme VAN BOXELAER soutenaient la conception maximaliste ("la formation d'un front commun, notamment en ce qui concerne l'action vers l'extérieur"), tandis que la plupart de ceux qui étaient présents préféraient la conception minimaliste (l'échange des nouvelles et des activités). Ces derniers craignaient un super-groupe qui chapeauterait les autres associations. En plus les divers groupes différaient trop pour réaliser une telle super-structure. Enfin on arrivait au compromis suivant: CoHom serait 'un front commun minimaliste'. Qu'on ait essayé pendant deux ans de rédiger les statuts de CoHom, prouve que ce n'était pas vraiment un compromis qui enthousiasmait les gens.

Le CoHom était une tentative vouée à l'échec. Il y avait beaucoup trop de querelles et peu de discipline. Les associations considéraient les réunions plénières comme une perte de temps et un verbiage inutile. Ajoutez-y la barrière linguistique et une mentalité différente entre néerlandophones et francophones – ces derniers en plus étaient souvent très divisés – et il est clair que le CoHom ne pouvait pas vraiment réussir.

Rond Point, la revue du C.C.L. de Bruxelles

En 1974 on a encore essayé de reprendre sur des bases nouvelles le projet CoHom "grâce à la collaboration que désirent apporter aux régions francophones, les régions néerlandophones aujourd'hui pleinement opérationnelles". En effet en 1972 la plupart des associations flamandes avait déjà créé une nouvelle structure à côté du CoHom: Infoma, un devancier de la FWH actuelle. Toutes ces initiatives de réanimer le CoHom furent vaines. Les francophones n'arrivaient pas à s'accorder. Un représentant francophone s'interrogeait "sur l'opportunité d'une telle 'multiplication' de rencontres officielles au niveau des responsables, alors que ce sont justement ces responsables qui, bien souvent sont responsables...de la 'division' des mouvements existants, et irresponsables au niveau de la coordination et de la coopération".

Le mouvement homo/lesbien en Flandre a suivi ensuite sa propre voie, et s'est développé de façon autonome. Infoma devenait la FWH en 1977 et jouait bien évidemment un rôle important dans cette évolution. Malgré plusieurs tentatives on n'arrivait cependant pas à créer une fédération analogue en Belgique francophone.

Dans les années septante et quatre-vingt les relations entre néerlandophones et francophones étaient donc rares. Seulement quelques événements (par exemple le 'Samedi Rose' avant la lettre, le 28 juin 1980 à Bruxelles, qui fut cependant un demi échec) et actions (le licenciement de l'institutrice ELIANE MORISSENS, la fermeture des

saunas Macho, le procès contre deux responsables de Tels Quels-Antenne Rose à cause de l'insertion de 'petites annonces',...) donnaient lieu à un rapprochement, à des

Le périodique mensuel de la Fédération des Groupes Homosexuels (1983)

contacts nouveaux.

Ces dernières années ces rapports semblent être devenus plutôt institutionnalisés et bien plus évidents. La constitution de la Belgian Lesbian and Gay Pride, organisateur de l'événement annuel, comme organisme national avec des représentants provenant des deux communautés linguistiques, est significative à ce point de vue. Et le poids politique accru des thèmes homos/lesbiens – la plupart des revendications touchent aux compétences du niveau fédéral – nécessite aussi un effort combiné, et mène presque à fortiori à plus de contacts réciproques et à une entente meilleure.

documentatie

Als samenwerkingsverband van diverse groepen, bovendien beschikend over eigen huisvesting, is het logisch dat de FWH heel wat informatie betreffende homoseksualiteit/lesbianisme aanzuigt en produceert. Het uitgeven van een nieuwsblad, brochures en studies, en het geven van voorlichting behoren mee tot de historisch eerste doelstellingen van de Federatie. Terzelfder tijd doen de aangesloten verenigingen, werkgroepen en derden (vb. de media, scholieren en studenten) regelmatig een beroep op het secretariaat in hun zoektocht naar een of ander gegeven of een bepaald stuk.

Dit alles vereist meteen dat, naast hetgeen men sowieso al toegestuurd krijgt, kranten en tijdschriften worden uitgeplozen en andere publicaties opgevraagd. Het resulteert verder ook in het aangaan van allerlei ruilabonnementen. Bovendien doen ook de contacten met buitenlandse collega-instellingen en de welzijnssector in eigen land de informatieberg nog toenemen.

Vanzelfsprekend heeft daarnaast de subsidiëring als automatisch gevolg dat heel wat voorbereidende teksten en verslaggevende stukken moeten worden opgemaakt. En gedurende bepaalde periodes beschouwde men een 'winkel' (voornamelijk boeken) als een extra bron van inkomsten, terwijl het misschien vooral als gevolg had dat het volume aan administratie toenam.

Bij gebrek aan een homo/lesbisch archief- en documentatiecentrum in België, en in navolging van wat in het buitenland wél gebeurde, beschouwden sommige FWH-medewerkers het midden jaren '80 als hun taak materiaal te centraliseren, en daartoe lanceerden ze een oproep naar de diverse centra om onder meer affiches en verslagen naar FWH op te sturen. Het effect hiervan was wellicht miniem, mede door de grote crisis en de daaropvolgende leegloop kort nadien. Men beschikte trouwens over te weinig middelen om dit systematisch op te volgen, en dat gold ook voor bijvoorbeeld de uitleningen van de bibliotheek en videotheek.

In elk geval is het uiteindelijke resultaat van enkele decennia arbeid een omvangrijke collectie archief- en documentatiemateriaal: een 350-tal nationale en internationale tijdschrifttitels (soms slechts een enkel nummer, maar ook hele reeksen), documentatiemappen over bijvoorbeeld film, theater of literatuur, een vijftiental classeurs met thematisch ingedeelde knipsels, ..., naast de tientallen archiefdozen die de eigen werking van de FWH illustreren.

Telefonisch onthaal, eerste helft jaren '80.

ook de bestanden van Karel De Coninck-Guy Verriest en Casimir Elsen bevatten een uitgebreide hoeveelheid erg verscheiden documentatiemateriaal

homostudies in Vlaanderen

Vanaf het midden van de jaren '70 ontstonden in Noord-Amerika en West-Europa tientallen homo/lesbische archief- en documentatiecentra. Deze evolutie was nauw verbonden met de groei van de homo- en lesbiennebeweging en de opkomst van homo/lesbische studies. Dicht bij huis, in Nederland, werd zo al in 1978 een Studiegroep Homogeschiedenis opgericht, startte men vervolgens met het wetenschappelijk-cultureel tijdschrift Homostudies, het documentatiecentrum Homodok – gevolgd door enkele lesbische archieven – en boekhandel Vrolijk, werden diverse 'jaarmarkten homostudies' georganiseerd, verschenen geleidelijk aan hoe langer hoe meer publicaties in het kader van deze homo/lesbische studies. In België daarentegen gebeurde er niks, al diene we eerlijkheidshalve wel 'Les Lesbianaires' in Brussel te vermelden. En in 1980 diende de Federatie een subsidieproject in dat een studie over de homogeschiedenis in België beoogde. Vrijwilligers zouden zowel het verenigingsleven, het uitgaansleven en de subcultuur, als het privéleven en de weerklank van dit alles in bijvoorbeeld de pers onderzoeken. Het Ministerie van Nederlandse Cultuur ketste het voorstel, waaraan een prijskaartje van slechts 142.000 frank hing, af omdat dergelijke taken (nl. studie en onderzoek) volgens hen eerder tot de gewone werking van een nationale federatie behoorde.

1984 bleek echter beloftevoller. Zo ondernamen enkel vrouwen een poging een Lesbisch Archief op te richten. Eveneens in Gent verenigden enkele mannen zich in de Vereniging voor Homogeschiedenis, met als gevolg het verschijnen van het Tijdschrift voor Homogeschiedenis. En nog in datzelfde jaar, en in dezelfde stad, organiseerde de FWH op 17 oktober in de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit Gent een studiedag 'Homoseksualiteit en wetenschap'.

In zijn inleiding verwees BOB CARLIER naar die grote bedrijvigheid in het buitenland: "Het is dus geen wonder, dat een aantal wetenschappelijk bedrijvige mensen in Vlaanderen zich de vraag gesteld hebben, of dergelijke studie ook hier van de grond zou moeten komen, c.q. of dit wenselijk zou zijn. (...) Ongetwijfeld werd ook hier reeds – zij het dan zonder enige koördinatie of zelfs weten van elkaar – een en ander gepresteerd, maar van eigenlijke homostudies is nog geen sprake." De bedoeling van de dag was zowel een status questionus op te maken (wat is de toestand in Vlaanderen? bestaat er een wenselijkheid en mogelijkheid om ook tot homostudies te komen? wat kan hiervan verwacht worden – wetenschappelijk en emancipatorisch?) als stimulerend te werken naar verder onderzoek toe.

Het concrete resultaat van deze studiedag was de FWH-publicatie 'Homostudies in Vlaanderen', "de eerste Vlaamse bundel die als homostudie kan gepubliceerd worden". ('Homostudies' omdat de organisatoren wel vrouwelijke sprekersters hadden gezocht, maar niet gevonden.) BOB CARLIER hoopte dat de studiedag slechts een eerste aanzet was, die hopelijk door andere initiatieven zou worden gevolgd. Maar daar bleef het bij. Het Tijdschrift voor Homostudies stopte de persen na drie nummers. Het Lesbisch Archief verhuisde naar Kortrijk, en kende verder een tamelijk kwijnend bestaan. De achterstand op het buitenland groeide aan een indrukwekkend tempo aan...

De opkomst van AIDS had vanzelfsprekend ook gevolgen voor de homo- en lesbiennebeweging. Dat de FWH in het midden van de jaren '80 ten gevolge van interne crises zelf ternauwernood overleefde, verklaart misschien waarom in het archiefbestand niet zoveel terug te vinden is van haar werking op dat terrein. De Federatie speelde echter zeker een rol bij de informatieverbreiding: door het verdelen van folders via en het opnemen van artikels in De Homokrante, door de aanwezigheid op informatiemarkten, door het zelf uitgeven van folders (zie HOB1, p. 8),... Ze promoveerde het gebruik van condooms en verkocht ze zelf. Daarnaast was ze medeoprichter van de Stichting AIDS Gezondheidszorg (StAG, de vereniging achter de Aids-telefoon), en nam ze zelfs een tijdschrift hiervoor het secretariaat waar. Natuurlijk onderhield ze daarnaast ook contacten met de andere organisaties die werkzaam waren rond preventie, opvang,... en verwees ze naar hen door. Bovendien was ze vertegenwoordigd in bijvoorbeeld de Provinciale AIDS Coördinatie Commissie (PACC) van de provincie Antwerpen of het Stedelijk Overleg AIDS Antwerpen (SOAA).

2 AIDS-voorlichtingsfolders, uitgegeven door FWH (midden jaren '80)

De werking 'naar buiten', naar de maatschappij, was zowat de hoofdreden waarom begin jaren '70 de bestaande groepen toenadering zochten tot elkaar en uiteindelijk de krachten bundelden. De gezamenlijke brochure 'Hetzelfde maar anders', in 1972 uitgegeven door Acco, betekende het eerste tastbaar resultaat van die samenwerking. Andere uitgaven zouden volgen.

De bundeling van de afzonderlijke nieuwsbrieven tot Infoma-Nieuws was een neveneffect van dat ontstaan van Infoma. Alhoewel het nieuwe, gestencilde blad vooral de activiteitenkalender van de diverse groepen bevatte, en bijgevolg meer een interne functie vervulde, hoopte men toch dat het mettertijd zou "uitgroeien opdat het te zijner tijd als een volwaardige spreekbuis van de homofiele groep in de heterofiele maatschappij zal kunnen optreden".

Homokrante, juni 1982

Twintig jaar later fusioneerde het blad, dat ondertussen al tot De Homokrante en later de Homo- en Lesbiennekrante (HLK) was herdoopt, met De Janet om op die manier ZiZo op te leveren. Gedurende die periode werd men telkens opnieuw geconfronteerd met dezelfde knelpunten, zoals de beperkte middelen en mogelijkheden, de distributie, de verhouding mannen-vrouwen, het tekort aan kopij om een degelijk gevarieerd nummer samen te stellen,...

Daarbovenop kwam dan nog de bijwijken gespannen verhouding tussen de redactie en de bestuursorganen van de Federatie. Infoma werd immers voornamelijk gedragen door de progressievere vleugel binnen de FWH, en dit leidde meermaals tot wrijvingen.

Bijvoorbeeld de eigengereid doorgevoerde naamsverandering tot De Homokrante, in 1979, zorgde voor nogal wat protest.

Een mislukte - want afgeblokte - vernieuwingspoging van De Homokrante en de zware interne crisis binnen de Federatie leidden er in 1985 bijna toe dat het tijdschrift helemaal verdween. Twee jaar lang zou enkel een - gratis - nooduitgave verschijnen op een achttal pagina's waaraan inhoudelijk nauwelijks iets te beleven viel. Daarna kroop de HLK langzaam weer uit het diepe dal, alhoewel sommigen zich weliswaar hardop de vraag stelden of de beweging wel een eigen tijdschrift nodig had.

Vanaf het begin van de jaren '90 moesten alvast een nieuwe voorpagina en lay-out helpen om die donkere periode te doen vergeten. Dankzij onder meer een reeks interviews met de partijvoorzitters, die enkele keren door de nationale pers werden aangehaald, herwon het blad trouwens geleidelijk een zekere uitstraling.

Is De Homokrante in 1985 niet het slachtoffer geworden van de omvangrijke interne FWH-crisis, hetzelfde kan niet gezegd worden van de overige tijdschriftjes. Met het ontslag van onder anderen het lesbisch personeelslid verdween het vrouwenblad Sansevieria. Ook van het intern mededelingenblad FWH-Info (aanvankelijk FWH-Mededelingen) verschenen voortaan geen nummers meer, terwijl de FWH-Knipselkrant dan al ter ziele was gegaan.

Na de verhuis van het secretariaat van Antwerpen naar Gent zagen wel weer enkele nieuwe producten het levenslicht. De interne verslaggeving bijvoorbeeld kreeg een plaats in de Koepelkrant. En gedurende enkele jaren volgde men in MeMo nauwgezet de media, en werden zij er publiek terechtgewezen of even publiek de lof toegezwaaid.

De Federatie gaf natuurlijk echter niet alleen tijdschriften uit. Door middel van promofolders en -brochures werd de eigen werking, of een deelaspect ervan, in de kijker geplaatst. Het geven van voorlichting beschouwde de beginnende homo- en lesbiennebeweging als één van haar kerntaken, en daartoe werd bijvoorbeeld een 'documentatiemap voor voorlichters' samengesteld. De werkgroep onderwijs op haar beurt lag aan de basis van een didactische map. De opkomst van AIDS gaf aanleiding tot enkele informatieve brochures, net zoals sommige acties. Begin jaren '80 werden nogal wat homo/lesbische filmfestivals georganiseerd, zodat de FWH een filmpap opstelde. En Homo & Geloof kon voor de opmaak van zijn blad Gerust Geweten op de praktische hulp van de Federatie rekenen. De laatste jaren dient dit lijstje aangevuld met de publicaties die in opdracht van de Vlaamse overheid – cel Gelijke Kansen – worden gerealiseerd.

enkele maanden geleden ontvingen we van Toon Schoutteet, van bij het begin tot in 1983 hoofdredacteur van Infoma-De Homokrante, de archivalia betreffende deze periode

h o m o f i e l e e m a n c i p a t i e i n v l a a n d e r e n

In 1976 werden de Federatie van Vlaamse Sjaloomgroepen en Infoma min of meer door het Ministerie van Nederlandse Cultuur gedwongen te fusioneren (zie elders in dit nummer). De subsidiërende overheid koppelde dit samengaan echter aan een onderzoek naar de situatie van homofielen in Vlaanderen, "met duidelijke prioriteitsbepalingen hierin". Maatschappelijk werkers WILLY PERDAENS en FRANCINE VANDER LINDEN, die van bij het begin bij de homo- en lesbiennebeweging in Gent betrokken waren geweest, kregen de opdracht toevertrouwd. Deze laatste had trouwens al in 1972 een verhandeling geschreven over de sociale integratieproblematiek van een aantal homofielen in het Gentse. Concreet dienden de vorsers "een inventaris op te maken van de problemen en noden van de homofielen in Vlaanderen en van de organisaties waarbinnen zij gegroepeerd zijn". Na een literatuurstudie over "het fenomeen homofilie en de problemen hieraan verbonden" volgden drie enquêtes. Vooreerst probeerden de onderzoekers te achterhalen welke attitudes potentiële voorlichters (huisartsen, priesters, leraars godsdienst of moraal,...) aannamen ten opzichte van homofilie. Vervolgens peilden ze hoe de verschillende bij de FWH aangesloten werkgroepen functioneerden (aantal medewerkers, huisvesting, financiering, aard van de activiteiten,...) en met welke problemen zij hierbij af te rekenen hadden. Ten slotte beoogde een enquête onder de lezers van De Homokrante en Zonder Pardon (Homofielencentrum Brussel) het inwinnen van informatie omtrent het beeld dat de ondervraagden zich vormden over het eigen homo/lesbisch-zijn, over de bars en over de werkgroepen. (Wat betreft deze laatste wezen de auteurs op de geringe aanwezigheid van arbeiders, vrouwen en ouderen, terwijl ze daarnaast ook nog de gehuwden als probleemgroep naar voor schoven.)

Het Ministerie had uiteindelijk 100.000 frank over – een bedrag dat aan de lage kant lag - voor deze studie, die in 1978 door de FWH werd uitgegeven. Twee jaar later volgde een beknopte samenvatting (168 pagina's) van deze turf.

acties & vorming

Met de oprichting van Infoma beoogden de diverse groepen de taken die hun afzonderlijke werking overstegen te coördineren en te organiseren. Aanvankelijk lag de nadruk vooral op de voorlichting: Nederlandse COC-specialisten betreffende het geven van voorlichting – en het organiseren van het 'onthaal' – werden uitgenodigd om kaderweekends te verzorgen. Allerlei soorten verenigingen maar ook politie- en rijkswachtbrigades werden bezocht om ze te informeren over homofilie, stands op informatiemarkten werden bemand en bevrouwd. Een steeds terugkerend thema, en meteen ook één van de belangrijkste uitgangspunten van de homo- en lesbiennebeweging, was de strijd tegen artikel 372bis van het Belgisch Strafwetboek. Omwille van de verleidingstheorie, en het zogenaamde gevaar dat bijgevolg uitging van homo's en lesbiennes, werd deze passage in het kader van de herziening van de wet betreffende de jeugdbescherming in het Strafwetboek ingevoegd, waardoor de leeftijdsgrens voor homoseksuele contacten werd opgetrokken tot 18 jaar in tegenstelling tot 16 jaar voor heteroseksuele contacten. De strijd tegen dit expliciet discriminerende wetsartikel vormde een stimulans voor de beweging, aangezien iedereen zich wel achter deze eis kon scharen. Vooral Infoma- en FWH-voorzitter JACKY BOEYKENS was op dit terrein erg actief. Hij legde in de jaren zeventig heel wat contacten in de politieke, justitiële en politionele wereld.

Van enige mediagenieke actiegezindheid kon je het samenwerkingsverband toen echter moeilijk beschuldigen. De linkse homogroepen de Rooie Vlinder, en later het Roze AktieFront, beschouwden het dus als één van hun doelstellingen de volgens hen burgerlijke homobeweging te radicaliseren. Geleidelijk aan lukte dit wel, ook al ging dat duidelijk niet bij iedereen van harte. Zo draaide de FWH bij met betrekking tot de eerste Homo- en Lesbienedagen (zie HOB2, pp.7-14), schakelde ze zich in in acties naar aanleiding van enkele flagrante discriminaties (het ontslag van ELIANE MORISSENS, de inval in de Macho-sauna's, echtscheidingszaken,...), startten ze met de uitreiking van Homofobie-

Affiche voor een manifestatie ter ondersteuning van Eliane Morissens (1982)

prijzen, en werd er nagedacht over de oprichting van een eigen actiebeweging binnen de FWH. Samen met de Liga voor Mensenrechten werd verder geijverd voor de afschaffing van art.372bis – het verdween in 1985 - en voor het totstandkomen van een anti-discriminatiewet.

De FWH bleef daarnaast ook inhoudelijk werken, bijvoorbeeld door de organisatie van congressen en studiedagen over 'Jongeren en homoseksualiteit', 'Homoseksualiteit in het jeugdhuis', 'Arbeid en discriminatie' of 'Homoseksueel ouderschap'. En door het ondersteunen van – overwegend mislukte - pogingen om werkgroepen van de grond te krijgen betreffende migranten, ouderen, gehandicapten, militairen, pastores, vrijzinnigen,...

Maar ook op dit vlak betekende de interne crisis van het midden van de jaren tachtig een terugval.

De FWH aanwezig op een of andere manifestatie, zonder datum.

Veel tijd en energie was nodig om de Federatie sowieso overeind te houden, en geleidelijk aan weer op te bouwen.

Bijvoorbeeld de rel rond het boek Wegwijs Gezondheid, waarin KUL-professor - en toen nog VU-militant OMER STEENO - enkele achter-

haalde ideeën bleef verkondigen, en de grotere openheid van de politieke wereld voor homo/lesbische themata, luidden in de jaren negentig echter andere tijden in.

Ook al werd de eerste Belgische homo- en lesbiennegroep, het CCB (zie elders in dit nummer), opgericht door een vrouw, in de jaren '50 en '60 moest je met een vergrootglas zoeken naar de lesbiennes die in deze beweging actief waren. En daarna verkozen nogal wat vrouwen eerder hun energie te stoppen in de vrouwenbeweging. Wanneer bijgevolg in 1975 Infoma vzw officieel het licht zag, ondertekenden slechts vier vrouwen – waaronder de latere ondervoorzitter - mee de oprichtingsakte, tegenover 22 mannen. De koepel bestond op dat moment uit tien groepen, waarvan slechts één lesbiennevereniging, het Gentse Sappho. De andere centra zullen vooral in theorie wel gemengd geweest zijn, maar wellicht kende enkel het GOC Antwerpen een aanzienlijke hoeveelheid medewerksters – die trouwens enkele jaren later aan de basis lagen van Atthis.

In verband hiermee organiseerde de FWH in september 1978 een studieweekend voor en door vrouwen met als thema 'Vrouwen in de Vlaamse homofiele beweging'.

Het allereerste nummer van *Sanseveria*, 1984.

Deze ontmoeting, met een 30-tal aanwezigen, lag aan de basis van het Coördinatiecomité Homofiele Vrouwen-groepen, later Coördinatiecomité Lesbische Vrouwen (CoCoLeV). Daarbij opteerde men voor een geheel eigen werkwijze, en een beperkte samenwerking met mannelijke homofielen. In het eisenplatform was onder meer sprake van een toekomstige herziene structuur voor de FWH: een mannelijke en een vrouwelijke Raad van Beheer,

elk autonoom, en een klein, paritair samengesteld coördinatiebureau voor de gemeenschappelijke aangelegenheden. Van de subsidies werd verder 50% opgeëist. Van dit eerder theoretisch standpunt kwam in de praktijk echter niks in huis. CoCoLeV was wel nog drie jaar lang een instrument om op een structurele manier deel te nemen aan de nationale Vrouwendag.

Kaderend in de vernieuwingsoperatie van de FWH werd dan midden jaren '80 een nieuw overlegorgaan voor lesbiennes, ditmaal binnen de structuren van de Federatie, op poten gezet: het Landelijk Overleg Lesbiennes. De resultaten hiervan bleven uiteindelijk beperkt, zeker ook omwille van de ruimere conflicten die in 1985 de FWH bijna ten gronde richtten. (De plannen om het vrouwensecretariaat van de International Gay Association over te nemen, verdwenen hierdoor opnieuw in de koelkast.) Daarvoor had de Federatie wel al drie keer actief meegewerkt aan de organisatie van de allereerste Lesbiennedagen. In 1993 volgde een nieuwe poging met de Vrouwenronde, die echter op zijn beurt na enkele jaren werd stopgezet.

Eén van de kritieken op dergelijke bijeenkomsten is immers dat ze contraproductief zijn: in plaats van lesbiennes sterker te maken en ze te laten doorstromen naar de bestuursorganen impliceren ze een dubbel engagement aangezien er voor lesbiennes extra vergaderingen bijkomen. En bij tijdsgebrek kiezen ze dan toch liever voor het vrouwenoverleg. (Er werden trouwens ook al enkele pogingen ondernomen om los van de FWH een lesbisch overlegorgaan te creëren.)

Verschillende keren heeft de FWH getracht iets aan haar vrouwonvriendelijk imago te doen. Andere gebeurtenissen, waarop ze echter niet altijd veel vat had, deden deze inspanningen teniet. De volgende elementen speelden hierbij een rol, of werden als mogelijk deel van de verklaring naar voor geschoven: de heersende mannencultuur, communicatieverschillen en de daaruit voortvloeiende misverstanden, de bijwijken te hoog gespannen verwachtingen aan beide zijden, een gebrek aan kennis over elkaar, vrouw- of manvijandigheid bij sommigen, het taalgebruik – 'homofilie', 'homoseksualiteit' of 'homobeweging' waarin de lesbiennes zich niet herkennen – en de visualisatie,...

over de lesbiennegroepen van de jaren zeventig is ook informatie te vinden in de archivalia van de GeSWH en van Casimir Elsen; we bezitten daarnaast ook stukken van Femeus en de VrouwenOntmoetingsRuimte terwijl sowieso ook in de archivalia van heel wat andere groepen de man/vrouw-verhouding aan bod komt

contacts internationaux

Dès le début le mouvement homo/lesbien belge a été influencé par ce qui se passait à l'étranger, aux Pays-Bas et en France en première instance. D'ailleurs sa fondation même fut stimulée par le Comité international pour l'égalité sexuelle, dans lequel le COC d'Amsterdam jouait un rôle de premier plan. Tandis que les associations francophones s'orientaient ensuite surtout vers Arcadie et plus tard par exemple vers le Front homosexuel d'action révolutionnaire (FHAR) et bien d'autres groupes, le mouvement en Flandre suivait principalement l'évolution néerlandaise (cf. 'voorlopers' dans ce numéro). Cela ne surprend pas vraiment.

Dans les années soixante et septante les différentes associations flamandes invitaient donc des conférenciers néerlandais, recevaient les brochures et revues de nos voisins du nord, assistaient à leurs réunions. Par exemple, un représentant d'Infoma, un devancier de la FWH actuelle, était pendant quelques années présent aux réunions du bureau du COC des Pays-Bas, qui se déroulaient chaque mois à Utrecht.

Dépliant de l'IGA, 1979.

Ces contacts internationaux se développaient enfin grâce à la constitution de l'International Gay Association (IGA), le 26 août 1978, lors de la conférence annuelle de la Campaign for Homosexual Equality (CHE) à Coventry. Des délégués des Pays-Bas, des Etats-Unis, de l'Australie, de l'Angleterre, de l'Ecosse, de l'Irlande du Nord, de l'Irlande, de l'Italie, de la France, du Danemark et du Canada y étaient présents. Par cette démarche ils voulaient coordonner et mener des actions sur une échelle internationale, mondiale.

La Belgique était absente à Coventry, même si la FWH s'est parfois présentée comme étant membre fondateur de l'IGA. En tout cas elle

participait déjà à la première action en protestant contre une proposition de loi grecque qui, dans le cadre de la lutte antivénéérienne, visait aussi les homosexuels.

Dès 1979 la FWH a participé à la plupart des conférences de l'IGA, qui fut rebaptisé ILGA (International Lesbian and Gay Association) en 1986. Et elle a essayé de s'inscrire dans cette politique internationale en se joignant aux actions menées – comme les collègues étrangers étaient l'appui des Belges à l'occasion des affaires 'Macho' et 'ELIANE MORISSENS' par exemple - ou en assistant aux secrétariats de l'IGA. Une vaste crise interne a d'abord empêché la FWH de devenir le 'secrétariat de femmes' de l'organisme international, mais à la fin des années quatre-vingt elle obtint, avec Antenne Rose/Tels Quels et le Homofielenentrum Brussel (HCB), le transfert du 'secrétariat d'information' de l'ILGA de Stockholm à Bruxelles, après avoir été pendant quelques années et avec ces compagnons bruxellois le 'back-up group' des Suédois.

pendant des années Casimir Elsen a été le responsable de la Military Information Pool de l'ILGA et a participé à de nombreux congrès de cette organisation internationale: ses papiers reflètent donc aussi ces activités; les archives de la LSWH-De Roze Drempel contiennent des documents concernant ses contacts dès 1969 avec la FSWH, la fédération néerlandaise de groupes d'étudiants homosexuels

des congrès en Belgique

Le rôle international de la FWH s'est aussi manifesté par la tenue de conférences internationales. Déjà en août 1980 elle a organisé à Gand la 'Rencontre estivale' de l'IGA. Cette conférence intérimaire informelle visait à discuter des affaires internes d'une part – quelle structure pourrait être favorable à l'IGA? – et l'action politique et comment la mener d'autre part. L'apogée de la rencontre était cependant la réception officielle à l'Hôtel de Ville par les autorités municipales, qui a fort surpris et impressionné les délégués – 14 pays étaient représentés – tout comme les organisateurs.

Un an plus tard la FWH mettait sur pied la troisième conférence de l'ILIS (International Lesbian Information Service) à Lichtaart. Quelques femmes, déçues par le fait qu'elles rencontraient au sein de l'IGA les mêmes difficultés que dans d'autres associations mixtes, avaient créé l'ILIS pour défendre les intérêts des lesbiennes partout dans le monde et pour promouvoir la coopération internationale tant sur le niveau des actions que de la théorisation. (Un secrétariat de femmes continuait pourtant à exister au sein de l'IGA. La FWH était membre des deux organismes; des collaboratrices assistaient aux congrès de l'un et de l'autre.) A Lichtaart les 85 femmes venant de 10 pays entamaient les sujets suivants: les lesbiennes et l'emploi, l'adoption, les lesbiennes handicapées, le lesbianisme radical,...

L'exploit de la FWH au niveau international était probablement l'organisation de la 'Conférence européenne contre la discrimination des lesbiennes et des hommes homosexuels', en mars 1987. Le but était la comparaison de la discrimination "au niveau de la législation et au niveau de la vie quotidienne, ainsi que l'élaboration d'une stratégie comme qui soit, au niveau européen, un moyen de défense contre la discrimination". Le GRAEL, le Groupe Arc-en-Ciel, c'est-à-dire les partis verts et alternatifs, mettait à la disposition de ce congrès l'infrastructure nécessaire du Parlement Européen à Bruxelles (locaux de réunion, interprètes,...). C'était d'ailleurs une autre conférence du GRAEL ('Les jeunes contre le racisme', janvier 1986) qui avait inspiré la FWH.

n a a r a f

à s a u v e r

Il y a encore beaucoup de matériel qui doit être sauvé. Aidez-nous. Vous avez du matériel concernant l'homosexualité ou le lesbianisme (brochures, affiches, périodiques, photos, lettres,...) et vous désirez vous en débarrasser? Ou de le mettre en valeur en nous le léguant? N'hésitez pas, contactez-nous.

r e d d i n g s b o e i

Het Fonds Suzan Daniel heeft al heel wat kunnen redden. Toch blijft het een peulenschil in vergelijking met de massa materiaal waarin het Fonds is geïnteresseerd. Materiaal dat er thuishoort. Materiaal dat het meer dan waard is bewaard te blijven. Gooi dus a.u.b. voortaan niks meer zomaar weg. Geef ons eerst een seintje.

H O B 5

In het volgende nummer van 'Het ondraaglijk besef' zal u opnieuw de vertrouwde rubrieken kunnen terugvinden: een overzicht van de werking van het Fonds Suzan Daniel, een lijst met de nieuwe aanwinsten (o.a. materiaal uit het Kortrijkse en van de CHEL (Liège), archivalia van of betreffende de vroegere groepen Pinklicht en Werkgroep Bisexualiteit en De Homokrant, heel wat tijdschriften en documentatiemateriaal), de miscellanea-stukjes,...

3 0 j a a r ' z o z i j n '

Op 4 december 1970 werd het BRT-programma 'Zo Zijn' uitgezonden. Het was meteen een tijdlang Vlaanderens gespreksonderwerp nummer één. Vooral de coming-out van Will Ferdy zorgde ervoor dat dit programma zich in ons collectief geheugen nestelde. Toch herinnert zich eigenlijk niemand wat hij, en al de andere medewerk(st)ers, precies hebben verklaard. Dertig jaar later is en blijft 'Zo Zijn' een heel boeiend en interessant tijdsdocument.

Op 2 december 2000 organiseerde het Fonds Suzan Daniel in Antwerpen een integrale vertoning van het programma met aansluitend panelgesprek. Will Ferdy, Eric de Kuyper, Ingrid, prof. em. Steven De Batselier en toenmalig producer Hilda Verboven hadden hun medewerking toegezegd. In het volgende nummer van HOB volgt ongetwijfeld een verslag.

In verband hiermee kan u nog altijd bij het Fonds Suzan Daniel terecht voor het vormingsprogramma rond de allereerste Belgische TV-programma's over homofilie.

o p e n d e u r d a g

Op zaterdag 19 mei 2001 organiseert de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen (VVBAD) een Open Archiefendag. Ook het Fonds Suzan Daniel zal hieraan zijn medewerking verlenen. Meer informatie is momenteel nog niet voorradig. Maar u bent die dag alvast meer dan welkom in Gent. Noteer het nu al in uw agenda!

j o u r n é e p o r t e s o u v e r t e s

Samedi le 19 mai 2001 les centres d'archives en Flandre ouvriront leurs portes pour le grand public. Le Fonds Suzan Daniel participera à cet événement, organisé par le 'Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen' (VVBAD). Vous serez donc les bienvenu(e)s chez nous à Gand. Notez dès à présent cette date dans votre agenda!

Tekening uit De Zwijger (17/02/1982), overgenomen in De Homokrante, maart 1982, p.17.

3	max
4	inleiding
5	voorlopers
8	breuklijnen
9	huisvesting
10	onderwijs
11	la belgique francophone
12	documentatie
13	aids
13	publicaties
15	acties & vorming
16	vrouw/man
17	contacts internationaux
18	naar af

"Zelf ben ik vooral geïnteresseerd in de kraam waar het Fonds Suzan Daniel, het Belgische homo/lesbische archief en documentatiecentrum zich, als enige tweetalig, presenteert. Ik probeer ze te plagen door in het Duits te beginnen, de derde officiële taal, maar men geeft geen krimp, en stapt moeiteloos op het Duits over. Het Fonds geeft een boeiend geschrift uit waaruit blijkt dat er in België wel degelijk iets aan homologie gedaan wordt."

Helm de Laat over de informatiemarkt tijdens het openingsweekend van Het Roze Huis te Antwerpen, in het Nijmeegse blad Pink, november 2000, pag. 24.

"Op deze studiedag wordt één van de meest opvallende aspecten van discriminatie tussen homofielen en heterofielen –met name de tekst van artikel 372bis S.W.B.- belicht en bestudeerd. Met reden omdat pedofilie wel het aspect van de homofilie is dat het meest het maatschappelijk bewustzijn grieft. Sluit het recht om anders te zijn ook het recht in om jongeren tot afwijkend gedrag te brengen? Iets wat bij heteroseksuele betrekkingen met minderjarigen toch het geval niet is."

VUB-professor d'Autricourt in zijn inleiding op het colloquium 'Homofilie in onze samenleving' (4 november 1977), georganiseerd door de Stichting Lodewijk de Raet in samenwerking met FWH.

*brochures boeken livres tijdschriften périodiques
krantenknipsels coupures de presse elpees albums
cd's disques compact cassettes videobanden dia's
diapositives photographies affiches vlaggen
drapeaux spandoeken banderoles prentkaarten cartes
postales brieven lettres promotiemateriaal documents*

FONDS

suzan daniel

homo/lesbisch archief en documentatiecentrum
archive et centre de documentation homo/lesbien

**we verzamelen alles ... bel, schrijf of mail ons
nous rassemblons tout ... n'hésitez pas à nous contacter**

postbus/boîte postale 569 B-9000 Gent 1 / Gand 1
suzan.daniel@skynet.be
09-223.63.74 (Anne) 09-223.58.79 (Bart)
rek. nr./n° de compte 068-2150156-81